

Obilježeno 15 godina djelovanja udruženja

03 April 2013

Udruženje za zaštitu okoline Zeleni Neretva iz Konjica ovih dana obilježava punih 15 godina postojanja i djelovanja. Zbog toga je 16. redovna Skupština udruženja, koja je održana 28.03.2013. godine, ovaj put imala i svečarski karakter. Nakon prvog, redovnog dijela Skupštine na kojem su usvojeni izvješaji o proteklom radu, te planovi za naredni period, pristupilo se svečanom dijelu Skupštine. Tom prilikom je izvršena prezentacija "u slici i riječi" kojom se željelo podsjetiti prisutne članove i goste na sve važnije detalje u proteklih 15 godina rada udruženja. Tekst prezentacije u cjelosti prenosimo u nastavku.

PETNAEST GODINA U SLUŽBI ZAŠTITE OKOLINE I PRIRODE

Dragi članovi Zeleni,

Slikom i riječju želimo se zajedno s Vama, sa svim Konjčanima, te Bosancima i Hercegovcima i svim zaštitarima prirode kratko osvrnuti na naše djelovanje u proteklih 15 godina, te na aktualni ekološki trenutak i zadatke koje stoje pred nama.

Možda će se mnogi upitati da li je 15 godina dovoljno dug ili kratak vremenski period za obilježavanje i retrospektivu rada jedne organizacije. Međutim, ekologija kao nauka je relativno mlada i nova, a ekološki pokreti u svijetu i kod nas još mlađi. Podsjetimo se vremena kada je na ovim prostorima 80-ih i 90-ih godina prva poruka o potrebi zaštite okoline i prirode stigla putem, sada već kultne TV emisije "Živjeti s prirodom", autora Nijaza Abadžića, pionira razvoja domaćeg ekološkog pokreta i našeg velikog prijatelja i saradnika. Organizovali smo se i formirali udruženje 20. decembra 1997. godine na osnivačkoj Skupštini iz bar dva osnovna razloga:

- Osubujno bogatstvo prirode kojima je obdarena naša općina i
- Neviđena ratna i poratna destrukcija prirodnih resursa.

Naravno, ovaj drugi razlog je bio dominantan i on nije samo naša lokalna karakteristika. Ćovjekov ružičasti odnos koji već godinama traje nad prirodnim blagom vraća se Ćovjeku kao bumerang. Dokazi tog barbarskog razaranja danas su širom svijeta uništene kose, kisele kiše, mrtve rijeke i jezera, zagađena mora i zastrašujuće nestajanje mnogih vrsta biljnog i životinjskog svijeta. Uz sve to u ovoj našoj BiH je sve dodatno generirano ratnim pustošenjima.

Slučaj je htio da se upravo u vrijeme osnivanja udruženja obnove i intenziviraju predratne aktivnosti Elektroprivrede BiH na izgradnji HE Konjic sa velikom branom neposredno iznad Konjica; stravičan "frankeštajski" i neekološki projekat čija bi realizacija uništila kanjone Neretve i Rakitnice, potopila selo Džajić i kataklizmički prijetila Konjicu. Ta okolnost dominantno će uticati na našu buduću aktivnost po čemu ćemo postati prepoznatljiviji i van granica naše zemlje. Zaštita gornjeg toka Neretve i otpor izgradnji velikih brana obilježila je i preokupirala naše djelovanje od prvog dana. Takav odnos našeg udruženja prema zaštiti Neretve i protiv novih brana na njenom vodotoku sigurno je rezultirao i iz negativnog nagomilanog naboja zbog svih nepravdi, šteta i laži koje je ovom kraju donijela izgradnja HE Jablanica sa potapanjem niza naselja i prinudnim egzodusom skoro 5000 stanovnika. Šteta i nepravde prema lokalnoj zajednici i domaćem stanovništvu su godinama i decenijama tinjale u ljudima, ali su potiskivane i suzbijane odsustvom demokratskih procesa voljom centralnih vlasti.

Jedan od značajnih datuma u našem radu, a naročito u zaštiti gornjeg toka Neretve, je 5. juni 1998. godine kada se u povodu svjetskog dana zaštite okoline u Sarajevu održava skup na temu: "Valorizacija prirodnih i društvenih vrijednosti gornjeg toka rijeke Neretve", a čiji su organizatori bili EKO BiH, Prirodno-matematski fakultet i katedra za ekologiju i Umarski fakultet. Prvi put na jednom javnom skupu uz prisustvo najvećih naučnih autoriteta postavilo se karizmatično pitanje: Da li graditi HE Konjic? Prvi put u istu ravan stavljene su i ekološke, biološke, turističke, društveno-ekonomske i sociološke vrijednosti naspram energetske vrijednosti gornjeg toka Neretve. Glavni organizator i promotor neenergetskih vrijednosti bio je nedavno preminuli akademik Sulejman Redžić, također jedan od velikih prijatelja i saradnika našeg udruženja u budućem radu.

Godine 1998. i 1999. rezultirale su bespočetnom bitkom i otporom izgradnji HE Konjic; to je vrijeme niza savjetovanja, okruglih stolova, TV i radio emisija, novinskih tekstova, a naši stavovi o zaštiti Neretve prezentirani su čak u Briselu i Berlinu. Nakon toga projekat HE Konjic počinje lagano da odlazi na smetljište grozomornih projekata, da bi poslije bio i konačno odbačen od cijele lokalne zajednice i lokalnih vlasti.

Još jedan važan datum bitno će uticati na kvalitet i efikasnost djelovanja našeg udruženja. Naime, prvog novembra 1999. godine zaključen je prvi ugovor o saradnji sa njemačkom Fondacijom Heinrich Böll, koja je upravo u to vrijeme otvorila svoj regionalni ured u Sarajevu. Ova Fondacija, koja je inače svojim programskim djelovanjem bliska "zelenoj" politici, prepoznala je rad našeg udruženja i ponudila konkretnu podršku. Saradnja sa Fondacijom, koja u smanjenom obimu traje i danas, bitno će uticati na kvalitet rada udruženja, te na nezavisnost i transparentnost u radu. Naša kampanja za zaštitu Neretve, kao i sve ostale ekološke aktivnosti, dobila je novi kvalitet sa visokim nivoom argumentacije i stručnosti što će nas visoko uzdignuti iznad nivoa provincijskog udruženja. Zbog takvog pristupa postaćemo respektabilna organizacija čiji se stavovi i mišljenja cijene i uvažavaju čak i od onih koji nas baš i ne simpatizuju.

Otklon Elektroprivrede BiH od izgradnje HE Konjic otvorila je prostor za naše djelovanje i u drugim područjima ekoloških rizika, ali i trajne zaštite prirode i okoline. Naše opredjeljenje za proglašenje i zaštite naših područja prirode u općini Konjic je također konstanta našeg djelovanja. Međutim, zaista nema opravdanja za sporost nadležnih ustanova u procesu provođenja zakonskih procedura za proglašenje budućih

nacionalnih parkova na području Prenja, Visoèice, Bjelašnice, Rakitnice ali i drugih vrijednih područja. Postali smo nezaobilazni subjekat u davanju stručnog mišljenja na procjene i studije uticaja na okolinu za sve ekološki riziène projekte: od velikih, malih i mini HE, preko kamenoloma, betonjara, deponija, pa sve do trase autoputa Vc. Nažalost, iako se naša mišljenja uvažavaju u javnosti, nerijetko od strane institucija koje provode zakonske procedure procjene uticaja na okolinu imamo ignorantski odnos i najèe ne dobijamo povratne informacije.

Od početka smo smatrali da je izgradnja mini HE na pritokama i potocima, kao obnovljivih izvora energije i opretnih prihvaèenih u svjetskim ekološkim krugovima, mnogo manje zlo od izgradnje velikih HE sa velikim branama i akumulacijama. Smatrali smo pri tome da niti jedna mini HE ne smije da ugrozi integritet vodotoka i ugrozi opstanak živog svijeta. Nažalost, naša iskustva iz projektovanja i izgradnje malih i mini HE na području opæine Konjic su veoma loša. Država uopæe nije uredila ovu oblast, a tamo gdje nema države caruje bezakonje. Namjere investitora da iz rjeèice iscijede i posljednji moguæi kilovat prijete nestankom cijelih pritoka i potoka. Vrhunac neekološkog pristupa imamo trenutno na Kalinovaèkoj Ljutoj gdje firma iz ekološki visoko osviještene Slovenije mijenja prvobitni projekat tako da u najatraktivnijem dijelu rijeke – fascinantnom kanjonu – projektuje tri visoke brane sa pripadajuæim akumulacijama.

Pored ovoga, posljednjih godina udruženje se bori protiv zagaðenja rijeke Neretve u prvom redu otpadnim vodama iz industrijskih postrojenja. Iako smo daleko od toga da budemo zadovoljni radom nadležnih inspeksijskih službi, moramo reæi da se stanje u ovom sektoru polako popravlja. Upravo ovo je glavna preokupacija udruženja u posljednjem periodu.

Tokom vremena udruženje je dosta resursa usmjerilo u izdavaèke djelatnosti iz oblasti zaštite prirode i okoline: od letaka, kalendara, brošura pa sve do knjiga. Knjiga "Rijeka bez povratka" doživjela je tri izdanja – to je presedan u bh. ekološkom izdavaštvu. Izuzetno je tražena na irim prostorima regije svugdje tamo gdje su graðani ustali u odbranu svojih rijeka. A razlog je vrlo jednostavan – na ovim prostorima ne postoji slièna publikacija koja sagledava onu drugu, tamnu stranu velikih brana.

Imamo visoko razvijenu saradnju sa školama i fakultetima, a desetinama uèenika i studenata, prvenstveno iz Konjica, pomogli smo u izradi maturskih, seminarskih i diplomskih radova sa ekološkim temama. Takoðer, nebrojeno mnogo puta organizovali smo sa mladima izlete u prirodu: od Vrtaljice, Idbra, Džajæa, Ban vira – uz edukaciju, poribljavanje, ali i èienje.

Ipak, podizanje ekološke svijesti graðana je težak, suptilan i dugotrajan proces. Mora se ovom prilikom istaæi da su nam u ovom procesu mediji svih ovih godina bili veliki saveznici. Nebrojeno mnogo tekstova, TV i radijskih emisija objavljeno je o našim aktivnostima na zaštiti okoline. Najbolja saradnja, nesumnjivo ostvarena je sa Radio Konjicom i listom Osloboðenje, a naš Edhem Badžak dao je nemjerljiv doprinos u zaštiti Neretve i promociji ekoloških vrijednosti.

Potrebno je istaæi da je naša kampanja na zaštiti Neretve nastavljena i narednih godina u vidu otpora izgradnji novi planiranih brana iznad Glavatièeva. Trenutno je ovaj sistem od tri velike hidroelektrane ostavljen po strani, ali još uvijek predstavlja prijetnju obzirom da je uvršten u prijedlog novog Prostornog plana FBiH. Nažalost, naše aktivnosti ne uspijevaju u veæoj mjeri uticati na planove izgradnje HE Ulog u izvorišnom dijelu Neretve u èemu je zaslužna ne samo vlast u Banjaluci nego, nažalost, i u Sarajevu jer nadležno federalno ministarstvo nije ništa uèinilo da zaustavi taj projekat.

Ovom prilikom želimo Vam uputiti jednu ekološku poruku i premišljanje. Ne bi se smjelo dogoditi da zbog èovjekovih egoistièkih pobuda i kratkoroènih ekonomskih interesa žrtvujemo svoje prirodno naslijeðe. Jer narod koji ne poštuje svoje kulturno i prirodno naslijeðe ne zaslužuje da bude poštovan ni od drugih. Misliti o ekologiji sasvim je u duhu vremena koje živimo, ali to nije dovoljno. Svijet valja promišljati ekološki.

Današnji èovjek bi morao definitivno odbaciti dva svoja mita: mit o neiscrpnom bogatstvu prirode i mit o njenoj bezgraniènoj mogućnosti samoregeneracije. Poštovanje prirode, zaljubljenici lijepog, zdravog i èistog, iako su brojèano masovniji od bezdušnih prirodnozaca, ekoloških siledžija i uskogrudih profitera, predstavljaju samo uteæu veæinu koja je nijemi posmatraè destrukcije i devastacije okoline. Meðu našim ljudima odomaèilo se èudno mišljenje da postoje neki posebni ljudi koji su u ovoj zemlji "zaduženi" za zaštitu prirode i okoliša. Vrijeme je da se ovakvo ponašanje radikalno promijeni. Svaki èovjek i svi ljudi zajedno imaju moralnu obavezu da se brinu i da odgovaraju za svoje ponašanje prema prirodi jer je to i briga za zdrav život i sretnu budućnost naših potomaka. Stoga, ako svi, ali baš svi ne postanemo ekolozi nema nam spasa.

Ovaj tekst završimo pohvalom koju upućujemo na adresu prof. dr. Senke Burudanoviæ sa Odsjeka za biologiju Prirodno-matematskog fakulteta u Sarajevu. Pohvalu upućujemo za nadasve stručnu i intelektualno poštenu ocjenu studije uticaja na okoliš za izgradnju mini HE na Kalinovaèkoj Ljutoj. Uzgred reèeno, poštovana Senka Burudanoviæ je naš èlan i to od samih početaka. Njena ocjena Studije budi nadu da æe u našoj BiH osim stručnosti i znanja biti sve višestruka i nezavisnosti naše intelektualne elite na području zaštite prirode i okoliša.

Hvala na pažnji i sve èestitke za ovaj jubilej!